

SİVAS'TAN GÖÇ VE GÖÇ EDENLERİN SOSYO-EKONOMİK NİTELİKLERİ - I (1975-1990)*

Yrd. Doç. Dr. Halis BAŞEL**

ÖZET

Sivas, Türkiye'deki içgöçlerin başlangıcından günümüze kadar hep göç vermiş bir il olarak ülke gündemine gelmiştir. Türkiye'ye paralel olarak Sivas ilinin nüfus yapısı da göçlerle şekillenmiştir. Bu şekillenme ile ilin nüfus yoğunluğunu azaltmıştır. Göçe katılanların aktif işgücü içinde olmasından dolayı, geride kalan nüfus içindeki tüketici oranını artarak bağımlık oranının Türkiye'deki genel oranın üstüne çıkmasına neden olmuştur.

Sivas'tan göç genel olarak ekonomik karakterlidir. İl işsizlik nedeniyle aktif işgücü kapsamında olanlardan özellikle genç nüfusunu kaybetmektedir. Bu kesimin göç etmesi çalışma çağındaki nüfusu azaltırken, ilin üretici kesimini de kaybetmesine yol açmaktadır. Kent merkezinde yetirince istihdam olanaklarının bulunmaması hem kent merkezinden göçleri artırmış hem de kırsal kesimden kademeli göç edenlerin Sivas'ı tercih etmemesine ve doğrudan başka illere göç etmelerine yol açmıştır.

Anahtar Kelimeler: Göç, İşgücü, İstihdam, Kentleşme, Sosyal Yapı.

ABSTRACT

MIGRATION FROM THE CITY OF SİVAS AND THE SOCIO-ECONOMIC COMPOSITION OF MIGRANTS (1975-1990)

Sivas has been on our country's agenda as many people have been migrating from it since the beginning of the internal migrations in Turkey. In parallel to the situation in Turkey, the composition of the population of Sivas has been changed by migration. This change reduced the population density of the town. Since migrants are within the active work force, the remaining dependable population increased relatively and its rate has become above the average of Turkey.

The main driver of migration from Sivas is economic. Because of the unemployment, the city especially loses its young population, which is within the active workforce. The fact that these people migrate reduces the number of people who are able to work and also reduces the production potential of the city. There are not enough employment opportunities in the city center. This fact both increased migration from the city center and made people from the rural areas of Sivas to migrate to other towns instead of the city center.

Key Words: Migration, Work force, Employment, Urbanization, Social Structure.

GİRİŞ

Türkiye 1950'lerde başlayan bir iç göç dalgasıyla karşı karşıya kalmış ve bu dalga bugünkü nüfus yapısıyla birlikte, nüfusun ülke çapında dağılımını belirlemede en etkin rolü oynamıştır. Bu göç dalgası öncelikle kentler ve kentsel nüfus yapısı üzerinde geri dönüşü imkânsız değişiklikler meydana getirmiştir. Türkiye'nin nüfus yapısı bir anlamda göçlerle şekillenmiştir.

İç göçlere göç alan ve veren yerler açısından bakıldığında, göç alma yönünde İstanbul ve hinterlandı önemli bir yüzdeyle başat olmuştur. Göç verme yönünden ise İç Anadolu'nun belirli illeri dalma

* Bu çalışma iki kısım olarak planlanan çalışmanın ilk kısmıdır. 1990 ve sonraki dönemleri kapsayan çalışma, ikinci kısımda değerlendirilecektir.

** Karadeniz Teknik Üniversitesi, İİBF, ÇEEİ Bölümü.

önemli bir rol oynamıştır. Bu illerin başında en belirginlerinden birisi olan Sivas ili, başta İstanbul olmak üzere birçok ile göç vermiş ve bu süreçte nüfusun önemli bir niceliğini kaybederken, bu nicelik içinde de üretici nitelikli nüfus yapısını kaybettiğinde göçün il üzerindeki etkisi daha yıkıcı olmuştur.

Bu çalışmada, istatistiksel verilerden yararlanarak Sivas ilinden göçün; ilin sosyo-ekonomik yapısı üzerindeki niceliksel ve niteliksel etki ve sonuçları ortaya konulması amaçlanılmaktadır.

Çalışma, Sivas ilinden olan göçün 1985-2000 yıllarındaki verilerin 1985-1990 kısmı kullanılarak oluşturulmuştur. 1990-2000 yılları arasındaki veriler daha sonra yayınlanacak bir çalışmanın konusu olacak ve bu çalışmayla karşılaştırılacaktır. Bu şekilde bir çalışmayla da değişimin yönü ve niteliği üzerinde bir yorum yapma olanağına kavuşulacaktır.

1. SİVAS'TAN GÖÇ

Sivas, nüfus itibariyle farklı özellikler gösteren bir ildir. 1927'de 329.551 olan nüfusu, 1985 yılında 779.007'ye ulaşmıştır. Nüfus yoğunluğu bakımından ise, hep Türkiye ortalamasının altında kalmıştır. Nitekim 1927'deki nüfus yoğunluğu kilometre kareye 12 kişi iken, ülke genelinde bu yoğunluk kilometre kareye 18 kişi olarak gerçekleşmiştir. 1980'de Sivas'ta kilometre kareye 26 kişi düşerken, ülke genelinde 58 kişi düşüyordu. Üç ana yaş grubuna bakıldığında ise (1-14, 15-64, 64+), 15-64 yaş grubuna dahil çalışma çağındaki nüfusun payının ülke genelinden düşük seyrettiği görülür. Bu durum Sivas'ın dışarıya göç veren bir kent olmasından kaynaklanmaktadır. İl dışına yönelik göç, daha çok 15-64 yaş grubu arasında görülmektedir. Bu sebeple 15-64 yaş grubunun toplam nüfus içindeki payı giderek azalmıştır. Bu pay Sivas'ta 1950'de %55,3 iken ülke genelinde %58,4 idi. 1975'te bu oran Sivas'ta %50,2'ye, ülke genelinde ise %55,5'e düşmüştür (Sanay, 1990: 31). Bu oranlar Sivas'ta yaşanan göçlerin işsizlikten kaynaklanan bir göç olduğunu ve çalışma çağındaki nüfusun aktif olarak göç ettiğini göstermektedir.

Nüfusun bağımlılık oranına bakıldığında ise göçten kaynaklanan sebeplerle bağımlılık oranının Türkiye genelinin üstünde seyrettiği görülmektedir. Bu göçün hem göstergesi hem de sakıncalı bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Bağımlılık oranının artması nüfusu tüketici konuma getirmiştir. Sivas, artık emeklilerin kaldığı, çalışan aktif nüfusun ise kaçtığı ya da kaçmak için fırsat kolladığı bir il konumuna gelmiştir. Bunun yanında gençlerin göç etmesi de artık doğum oranlarının düşmesine ve nüfus üretiminin kesintiye uğramasına neden olmaktadır. Özellikle üretimi tarıma dayalı ilin tarımsal alanları kısıtlı olan köylerinin boşalması nedeniyle, köylerdeki nüfus artışı da durmaktadır. Bunun sonucu olarak kırsal alanlardaki bazı köyler hayalet köy konumuna gelmiş, bazıları da gelmektedir.

Sivas'ta nüfusun bağımlılık oranı daha önce değinildiği gibi ülke geneline göre daha yüksektir. Nitekim 1950'de ilde, çalışma çağındaki net 1000 kişiye çalışma çağı dışında olan 809 kişi düşmekte iken, aynı yıl ülke genelinde bu miktar 713 kişi idi. 1975'te bağımlılık oranı Sivas'ta 1000 kişiye 990'a, ülke genelinde ise 1000 kişiye 802 yükselmişti. Bu rakamlar göstermektedir ki; çalışma çağındaki nüfus Sivas ilinde daha fazla insana bakmak zorunda kalmaktadır. Oysaki çalışanların ekonomiye katkısının artması için, çalışan nüfusun artması ve milli gelirdeki reel artıştan her birinin payını alması gerekirken, çalışanlar giderek daha fazla insana bakmakta, çalışmalarına rağmen kişi başına düşen reel gelirlerinde bir azalma meydana gelmektedir. (Sanay, 1990: 30)

1.1. Sivas'ın Göç Aldığı ve Verdiği İller

Tablo 1 Sivas'ın göç aldığı ve verdiği illeri ve bu illere yönelik olan göçün sayısal ve oransal verilerini içermektedir. Tablo incelendiğinde Sivas'ın göç yönü açıkça görülmektedir.

Tablo 1: Cinsiyete Göre Sivas'ın Diğer İllerden Aldığı ve Verdiği Göç (1985-1990)

İkametgah	Aldığı göç			Verdiği göç			Net göç		
	T	E	K	T	E	K	T	E	K
Türkiye T.	4.065.173	2.255.494	1.809.679	4.065.173	2.255.494	1.809.679	0	0	0
Sivas (t)	33.463	20.268	13.195	109.914	58.059	51.855	-76.451	-37.791	-38.660
İstanbul	7.213	4.536	2.677	52.835	27.429	25.406	-45.622	-22.893	-22.729
Ankara	3.113	1.880	1.233	9.611	4.800	4.811	-6.498	-2.920	-3.578
İzmir	1.315	865	450	6.710	3.561	3.149	-5.395	-2.696	-2.699
Kayseri	1.683	1.028	655	4.680	2.446	2.234	-2.997	-1.418	-1.579
Kocaeli	295	184	111	3.144	1.627	1.517	-2.849	-1.443	-1.406
İçel	624	379	245	2.986	1.521	1.465	-2.362	-1.142	-1.220
Antalya	469	292	177	2.383	1.297	1.086	-1.914	-1.005	-909
Bursa	471	307	164	2.219	1.197	1.022	-1.748	-890	-858
Adana	1.009	576	433	1.770	904	866	-761	-328	-433
Muğla	201	134	67	839	517	322	-638	-383	-255
Balıkesir	331	199	132	924	527	397	-593	-328	-265
Aydın	212	132	80	707	383	324	-495	-251	-244
Manisa	300	191	109	789	417	372	-489	-226	-263
Malatya	902	483	419	1.344	694	650	-442	-211	-231
Zonguldak	338	209	129	773	419	354	-435	-210	-225
Samsun	614	341	273	961	540	421	-347	-199	-148

Sakarya	260	154	106	591	337	254	-331	-183	-148
Bolu	182	115	67	499	282	217	-317	-167	-150
Tokat	1.857	962	895	2.156	1.064	1.092	-299	-102	-197
Tekirdağ	236	159	77	517	295	222	-281	-136	-145
Konya	520	316	204	753	433	320	-233	-117	-116
Denizli	271	165	106	490	274	216	-219	-109	-110
Neveşehir	194	106	88	392	253	139	-198	-147	-51
Giresun	299	164	135	475	295	180	-176	-131	-45
Kırklareli	117	76	41	276	152	124	-159	-76	-83
Hatay	514	306	208	667	378	289	-153	-72	-81
Yozgat	451	224	227	604	312	292	-153	-88	-65
Kütahya	253	168	85	396	202	194	-143	-34	-109
Erzincan	629	358	271	751	398	353	-122	-40	-82
Eskişehir	304	188	116	426	248	178	-122	-60	-62
Çanakkale	184	117	67	304	173	131	-120	-56	-64
Diyarbakır	394	242	152	508	269	239	-114	-27	-87
Amasya	306	179	127	416	238	178	-110	-59	-51
Uşak	47	26	21	149	86	63	-102	-60	-42
Rize	89	56	33	183	104	79	-94	-48	-46
Gaziantep	420	270	150	510	347	163	-90	-77	-13

Kırklareli	136	104	32	220	110	110	-84	-6	-78
Bilecik	58	43	15	130	73	57	-72	-30	-42
Van	203	122	81	274	181	93	-71	-59	-12
Ağyaman	129	70	59	190	106	84	-61	-36	-25
Sinop	96	65	31	142	95	47	-46	-30	-16
Şınak	45	38	7	85	53	32	-40	-15	-25
Kırşehir	147	90	57	183	105	78	-36	-15	-21
Batman	52	31	21	85	52	33	-33	-21	-12
Karaman	51	30	21	82	48	34	-31	-18	-13
Isparta	185	108	77	215	144	71	-30	-36	6
Elazığ	337	209	128	366	191	175	-29	18	-47

İkametgah	Aldığı göç			Verdiği göç			Net göç		
	T	E	K	T	E	K	T	E	K
Gümüşhane	122	87	35	149	81	68	-27	6	-33
Bitlis	82	50	32	106	55	51	-24	-5	-19
Edirne	186	126	60	208	113	95	-22	13	-35
Bayburt	30	20	10	47	31	16	-17	-11	-6
Bingöl	60	37	23	73	43	30	-13	-6	-7
Burdur	137	85	52	145	87	58	-8	-2	-6
Muş	105	66	39	108	67	41	-3	-1	-2
Aksaray	77	41	36	79	53	26	-2	-12	10
Hakkari	54	40	14	53	28	25	1	12	-11
Çankırı	127	81	46	113	62	51	14	19	-5
Tunceli	126	73	53	110	67	43	16	6	10
Afyon	258	147	111	241	155	86	17	-8	25
Çorum	247	131	116	225	123	102	22	8	14
Artvin	135	89	46	103	72	31	32	17	15
Kastamonu	155	97	58	105	62	43	50	35	15
Niğde	175	106	69	122	69	53	53	37	16
Siirt	118	79	39	62	38	24	56	41	15
Mardin	176	118	58	118	72	46	58	46	12
Trabzon	304	193	111	237	143	94	67	50	17
Şanlıurfa	327	203	124	237	140	97	90	63	27
Ordu	466	285	181	367	223	144	99	62	37
Erzurum	643	382	261	486	275	211	157	107	50
Kars	474	278	196	296	175	121	178	103	75
Ağrı	329	185	144	141	90	51	188	95	93
K.Maraş	494	272	222	273	158	115	221	114	107

Kaynak: DİE, (1997), s. 41.

Net göç oranlarına bakıldığında, Sivas'ın 1985-90 döneminde 72 ilden de göç alıp verdiği görülmektedir. Bu göç verilerine göre, Sivas bu dönemde 72 ilin 45'ine net olarak göç verirken, sadece 17 ilden net göç almıştır.

Sivas'ın en çok net göç verdiği illerin başında İstanbul gelmektedir. İstanbul'u sırasıyla; Ankara, İzmir, Kayseri, Kocaeli, İçel, Antalya, Bursa, Adana ve Muğla illeri takip etmektedir. Sivas'a sınır olan Kayseri dışındaki illerin ortak özelliği genel olarak bütün illerden göç almalarıdır. Sivas'tan göç, ülke genelindeki genel eğilimi takip etmektedir.

Sivas'ın en fazla net göç aldığı iller ise, Kahramanmaraş gibi güneydoğu, Ağrı, Kars, Erzurum gibi doğu illeridir. Göç alınan illerin bölgesel dağılımında doğu illerinin hâkimiyetine rağmen Ordu, Trabzon gibi Karadeniz; Niğde, Çorum, Çankırı gibi İç Anadolu ve Afyon gibi Ege bölgesi illerinden net göç almaktadır.

1.2. Sivas'tan Göçün Yönü

Alınan ve verilen göçler açısından Sivas'tan göçün yönü ve yerleşim birimlerinin oranları Tablo 2'de incelenmiştir. Tablo 2 incelendiğinde, yerleşim birimlerine alınan göçler bakımından Türkiye'de kentten kente olan göçler %66,18'lik oranla ilk sırada yer almaktadır. Onu %17,95'lik oranla köyden kente, %12,60'lık oranla kentten köye ve %7,27'lik oranla köyden köye göç takip etmektedir.

Bu açıdan Türkiye'nin en fazla göç alan ili İstanbul'a bakıldığında, yine Türkiye geneline paralel olarak, kentten kente olan göçler %70,89'luk oranla ilk sırada yer almaktadır. Onu, %14,28'lik oranla köyden kente, %8,79'luk oranla kentten köye ve %6,04'lük oranla köyden köye göç takip etmektedir.

Sivas ise, Türkiye ve İstanbul'da alınan göç oranlarına sıralama bakımından paralellik arz eden bir görünüm göstermesine rağmen, kırdan kente ve kentten kıra yönelik göçler %40'lık bir orana sahiptir. Alınan göçlerin beşte birini kentten köye yönelik göçler oluşturmaktadır. Bu oran, Türkiye ortalamasının üstündedir. Bu, Sivas'a yönelik göçte, kırsal alanlara bir dönüş olduğunu göstermektedir. Bu göstergeler Sivas için bir tersine göç olgusunun başladığının göstergesi olarak kabul edilebilir.

Tablo 2: Yerleşim Birimlerine ve Cinsiyete Göre Alınan ve Verilen Göç (1985-1990)

Alınan göç				Verilen göç								
Türkiye		İstanbul		Sivas		Türkiye		İstanbul		Sivas		
Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Köyden köye		Köyden kente		Kentten kente		Köyden köye		Köyden kente		Kentten kente		
T	3.359.357	62,18	793.310	70,89	28.864	53,92	3.359.357	62,18	295.188	63,82	83.140	63,97
E	1.828.064	33,84	428.751	38,31	16.540	30,90	1.828.064	33,84	168.476	36,43	43.374	33,37
K	1.531.293	28,34	364.559	32,58	12.324	23,02	1.531.293	28,34	126.712	27,40	39.766	30,59
T	969.871	17,95	159.857	14,28	11.540	21,56	969.871	17,95	16.617	3,59	29.645	22,81
E	520.927	9,64	86.725	7,75	6.412	11,98	520.927	9,64	8.899	1,92	15.624	12,02
K	448.944	8,31	73.132	6,53	5.128	9,58	448.944	8,31	7.718	1,67	14.021	10,79
T	392.935	7,27	67.599	6,04	3.343	6,25	392.935	7,27	12.010	2,60	8.738	6,72
E	217.933	4,03	37.394	3,34	1.970	3,68	217.933	4,03	7.700	1,66	4.911	3,78
K	175.002	3,24	30.205	2,70	1.373	2,57	175.002	3,24	4.310	0,93	3.827	2,94

SİVAS'TAN GÖÇ VE GÖÇ EDENLERİN SOSYO-EKONOMİK NİTELİKLERİ - I (1975-1990)

375

Kentten köye		Toplam	
T	E	T	E
680.527	398.011	5.402.690	2.964.935
12,60	7,37	100,00	54,88
98.344	53.115	1.119.110	605.985
8,79	4,75	100,00	54,15
282.516	282.516	45.229	31.150
5,23	5,23	4,04	31,150
45.229	398.011	3.553	58,19
4,04	7,37	6,64	58,19
680.527	398.011	5.402.690	2.964.935
12,60	7,37	100,00	54,88
138.688	80.951	462.503	266.026
29,99	17,50	100,00	57,52
8.453	5.030	129.976	68.939
6,50	3,87	129,976	68,939
680.527	398.011	2.437.755	2.437.755
12,60	7,37	45,12	45,12
138.688	80.951	196.477	196.477
29,99	17,50	42,48	42,48
8.453	5.030	61.037	61.037
6,50	3,87	46,96	46,96

Kaynak: DİE, (1997), s. 8-9.

Verilen göçler bakımından, iç göçlere bakıldığında ise, Türkiye'nin alınan ve verilen göçler bakımından aynı özellikleri göstermesi işin doğası gereğidir. Verilen göçler bakımından, İstanbul %63,82'lik oranla kentten kente göç verirken, bunu %29,99'luk bir oranla kentten köye göç takip etmektedir. Gerçekten de kırsal alanları zaman içinde kendisine çeken İstanbul, 1985-90 döneminde verdiği göçün üçte birini kırsal alanlara sevk etmektedir. Köyden köye ve köyden kente olan göç oranları oldukça düşüktür. Bu, İstanbul'un büyük oranda kentleşmesinden, köy niteliği olan yerleşim yerlerinin azalmasından kaynaklanmaktadır.

Yine, verilen göçler bakımından Sivas incelendiğinde ise, Sivas'ın %63,97 oranında kentten kente göç verdiği görülmektedir. Bu göçü yine %22,81'lik oranla köyden kente olan göçler takip etmektedir. Bu oran Sivas'ta kırsal alanlardan göçün hala devam ettiğini göstermektedir. Köyden köye ve kentten köye olan göçler birbirlerine yakın oranlardadır.

1.3. Sivas'tan İstanbul'a Göç

Sivas'tan en fazla göçün olduğu İstanbul'un göç sürecinde önemli bir yeri vardır. Bu öneme istinaden Sivas'tan İstanbul'a göçe ayrı bir önem ve başlık açmak gerekecektir. Türkiye'de nasıl iç göç denince İstanbul akla gelirse, İstanbul'a göç denince de akla gelen ilk il Sivas olmaktadır.

Türkiye'de iç göçlerin kullanılan iki verisi bulunmaktadır. Bunlardan ilki DİE*'nin 1935 yılından itibaren tespit ettiği ve yayınladığı doğum yerlerine göre illerin nüfus yapısı, diğeri ise, 1975 yılından itibaren yayınladığı daimi ikametgaha göre iç göç verileridir. Doğum yerlerine göre nüfus verileri illerin sayım anındaki nüfus yapılarını verirken, göç edenlerin kademeli göç etmesi durumunda aradaki kademelerin tespitini imkansızlaştırmaktadır. Ayrıca, göç edenlerin göç hareketleri yanında, illerin aldığı ve verdiği göç hareketlerinin tespitini güçleştirmektedir. Fakat bu veriler de iç göçlerin yönünü ve illerin nüfus yapılarını tespit etme bakımından önemli bilgiler sunmaktadır.

* DİE, 10.11.2005 Tarih ve 5429 Sayılı Türkiye İstatistik Kanunu'nun üçüncü kısmında yapılan düzenlemeyle Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) adıyla yeniden yapılandırılmıştır.

Tablo 3: Doğum Yerlerine Göre İstanbul'un Nüfus Yapısı

	1950	1955	1960	1975	1980	1985	1990	2000*	
İstanbul il nüfusu	Toplam	1.166,477	1.533.822	1.882.092	3.904.588	4.741.890	5.842.985	7.309.190	10.018.735
	%	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
İstanbul doğumları	Artış	-	31,49	22,71	107,46	21,44	23,22	25,09	37,07
	Toplam	617.189	697.555	811.576	1.755.305	1.811.587	2.276.862	2.723.795	3.780.542
Sivas doğumları	%	52,91	45,48	43,12	44,95	38,2	38,97	37,27	37,73
	Artış	-	13,02	16,35	116,28	3,21	25,68	19,63	38,80
Sivas doğumları	Toplam	16.700	29.662	41.860	149.526	206.280	253.817	317.081	375.002
	%	1,43	1,93	2,22	3,83	4,36	4,34	4,34	3,74
	Artış	-	77,62	41,12	257,2	38,32	22,72	24,93	18,27

Kaynak: Murat vd., (1997), s.114-118.

* DİE, (2002), s. 98.

Tablo 3’de görüldüğü gibi, doğum yerlerine göre İstanbul’un nüfusu 1950 yılında da bir heterojenlik göstermektedir. Gerçekten de Osmanlı İmparatorluğu’ndan Cumhuriyet’e geçiş sürecinde İstanbul hep ülke için dışa açılan bir pencere, içte de bir çekim merkezi olmuştur.

1950 yılında İstanbul’da, İstanbul doğumlarının oranı %52.91 iken, bu oran 2000 yılında %37,73’e düşmüştür. Bu sürecin ara aşamalarına, nüfus artışlarına bakıldığında, 1960-75 ve 1990-00 dönemleri hariç bütün dönemlerde toplam nüfus içinde İstanbul doğumlu olanların artış oranları düşüktür. 1975-80 döneminde ise İstanbul’un nüfusu %21,44 artarken, İstanbul doğumlarının oranı %3,21 artmıştır. Bu göstergeler İstanbul nüfusunun kaynağının göçler olduğunu göstermektedir.

Aynı dönemlerde İstanbul nüfusu içinde, Sivas doğumlarının oranına bakıldığında ise, 1950’lerde %1,43 olan oran, 1980 ve 1990’larda %4,30’lar civarında seyretmiş, 2000 yılında ise %3,74’e gerilemiştir.

İstanbul nüfusu içinde Sivas doğumlu olanların, oransal ağırlığına göre sıralaması bakımından 1950 yılında 7., 1955 yılında 4., 1960 yılında 2. sırada yer alırken, bu yıllarda Kastamonu ili ilk sıradadır. 1975 yılından itibaren Sivas doğumlu olanlar ilk sıraya yerleşmiş ve o tarihten itibaren de İstanbul nüfusu içinde ilk sıradaki oransal ağırlığını daima korumuştur(Başel, 2003:279).

İç göçlerin ikinci veri kaynağı ikametgaha göre göçlerdir. DİE’nin 1975 yılından itibaren yayınlamaya başladığı bu verilere göre, göçleri tespit etmenin avantajı beş yıllık dönemlerle nüfus hareketlerinin izlenebilmesidir. Bu veriler 0-4 yaş grubunu, 1990-2000 yılından itibaren 0-9 yaş grubunu içermese de göçlerin kaynağını göstermesi bakımından önemlidir.

Sivas’tan İstanbul’a göç incelendiğinde, göçe damgasını vuran kırsal kaynaklı olmasıdır. 1975 yılına kadar olan verilerde doğum yerleri kullanıldığından dolayı, kır-kent ağırlığına ait sayısal veriler elde edilememektedir. Fakat 1975 yılından itibaren azalmaya başlaşa da kır ağırlığı belirgindir. Daha önceki yıllarda hakim karakter olan kırsal nüfus oranının fazla olmasının etkisiyle de, önceki yıllardaki göçlerde kırsal ağırlığın ön planda olduğu öngörülebilir.

Tablo 4: Cinsiyete ve Yerleşim Birimine Göre Sivas’tan İstanbul’a Göç

			il merkezi	İlçe merkezi	Bucak ve köy	Toplam
1975-80	T	Sayı	7.396	8.264	19.363	35.023
		%	21,12	23,60	55,29	100,00
	E	Sayı	4.000	4.398	9.984	18.382
		%	21,76	23,93	54,31	100,00
	K	Sayı	3.396	3.866	9.379	16.641
		%	20,41	23,23	56,36	100,00
1980-85*	T	Sayı	6.197	11.136	11.202	28.535
		%	21,72	39,03	39,26	100,00
	E	Sayı	3.287	5.909	5.916	15.112
		%	21,75	39,10	39,15	100,00
	K	Sayı	2.910	5.227	5.286	13.423
		%	21,68	38,94	39,38	100,00
1985-90**	T	Sayı	13.108	24.774	14.952	52.834
		%	24,81	46,89	28,30	100,00
	E	Sayı	6.866	12.735	7.827	27.428
		%	25,03	46,43	28,54	100,00
	K	Sayı	3.242	12.039	7.125	25.406
		%	12,76	47,39	28,04	100,00

Kaynak: DİE, (1985), s. 209.

*DİE, (1989), s. 203.

**DİE, (1990)

Tablo 4’de 1975-90 yıllarında yerleşim birimlerine göre Sivas’tan İstanbul’a göç verileri görülmektedir. 1975-80 döneminde göç edenlerin oransal olarak, yaklaşık %55’i kırsal alanlardan, kalan %45’i il ve ilçe merkezlerinden göç ederken, bu oranlar 1980-85 döneminde %39-%61, 1985-90 döneminde ise %28-%72 dolaylarında gerçekleşmiştir.

Bu oranlardan da görüldüğü üzere, 1975’lerde Sivas’tan İstanbul’a olan göçlerin yarısı kırsal nitelikli iken, zaman içinde kırsal nitelikli göç

oranı dörtte bire kadar düşmüştür. Bu oranların, bu derece azalmasının nedenleri farklı olabilmektedir. Bu nedenler arasında bu zaman dilimi içinde nüfusun kırsal-kent dengesinin değişmesi, göç edenlerin kademeli olarak kendi ilçe ya da il merkezine göç ettikten sonra göç etmesi ya da aktif olarak göç edecek nüfusun kırsal kesimde oransal olarak azalması sayılabilir.

2. GÖÇ EDENLERİN SOSYAL YAPISI

Göç edenlerin yaş ve cinsiyet yapısı ile işgücü yapıları, göçlerin nedenlerini belirleyen özelliklerdir. Göç nedenlerine göre, göç eden nüfus yapısı farklılaşmaktadır.

Göç edenlerin; yaş, cinsiyet, eğitim durumu ve istihdam yapıları göçlerin nedenlerine bağlı olarak değişmekte, yaşanan bu değişim göçlerin nedenlerinin sonuca yansımaları şeklinde bir görünüm almaktadır.

2.1. Göç Edenlerin Yaş ve Cinsiyet Yapısı

İşgücünün hareketliliğini yakından ilgilendiren faktörlerden en önemlilerinden birisi nüfusun cinsiyet dağılımıdır (Aykaç, 1991:26). "Tarımsal üretimin önemli bir paya sahip olduğu az gelişmiş ülkelerde şehir nüfusunun çoğu erkeklerden, kırsal kesim nüfusunun çoğu ise kadınlardan oluşur. Bu durum gelişmiş ülkelerde tersinedir. Dolayısıyla sanayileşme ve şehirleşmeyle birlikte ihtiyaçlar çeşitlenir. Yeni iş olanakları ortaya çıkar, işgücünün hareketliliği artar, sanayi sektörü ile birlikte hizmetler sektörü de gelişir ve kadın işgücüne olan talep artar. Böylece sanayileşme ve şehirleşmenin başlamasıyla önce göç edenlerin erkekler olmasından dolayı, şehirlerde görülen erkek işgücü fazlalığı zamanla dengelenmeye başlar. Göçlere öncelikle erkeklerin katıldığı bilinen bir gerçektir. Kadınların şehirlerde kendi aile işlerinin dışındaki çalışma olanaklarının sınırlı oluşu, kadın işgücünün kırsal kesime göre az olması sonucunu doğurmaktadır. Şehirleşme, sanayileşme ve sosyal değerlerde meydana gelen değişimle birlikte kırsal kesimde yardımcı aile efradı statüsünde bulunan kadınlar, giderek artan şekilde işgücüne

katılmaktadır." (Aykaç, 1991: 26-27).

Tablo 5: Net Göç Akımında Erkeklerin Kadınlara Oranı ve Göç Hızı

	Göç eden erkeklerin göç eden kadınlara oranı	Göç hızı (Binde net)	
		Kırsal	Kent
1955-60	1,18	-11,3	34,7
1960-65	1,18	-11,2	28,4
1965-70	1,26	-17,3	35,1
1970-75	0,89	-17,8	28,2
1975-80	1,04	-14,1	18,3
1980-85	1,06	-21,0	22,3
1985-90	0,95	-21,5	18,4

Kaynak: DİE, (1995), s. 47.

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere, cinsiyete göre göçte farklılığa rağmen genel bir eğilim göze çarpmaktadır. Cinsiyet oranlarına bakıldığında 1965-70 dönemine kadar göç erkek ağırlıklı iken, zaman içerisinde ailelerin birleşmesi ve kadınların da daha önce göç eden akrabalarının yanına yerleşmek amacıyla göçe iştirak etmeleri neticesinde, 1970-75 döneminde göç eden kadın sayısında erkeklere göre daha fazla bir artış yaşanmıştır. 1975 yılından itibaren yine erkeklerin göç edenler içinde önceki dönemler kadar olmasa da ağırlığı öne çıkmış fakat 1985-90 döneminde göç içinde kadınların ağırlığı artmıştır.

Yaş grubu ve cinsiyete göre iç göçler incelendiğinde, 0-30 yaş aralığında erkeklerden genelde daha az göç katılan kadınların, 30 yaş üstü gruplarda erkeklerden daha çok göç etmeleri ve 60 yaşından sonra ise erkeklerin oransal olarak iki katına yakın göç etmeleri dikkat çekmektedir. Bu bütün Türkiye için genel bir eğilim halindedir. (Tablo 6).

Öte yandan, göçün kendisine özgü bir yaş yapısı ve bileşimi vardır. Bu yapı, göçün karakteristiğini göstermek bakımından önemlidir. Gerçekten de, göçlerin bu karakteristiği yaş grupları incelendiğinde açıkça görülmektedir.

Türkiye’de nüfusun aktif olarak göç ettiği çağların bütün dönemlerde genç nüfustan oluştuğu, erkek nüfus içinde de, kadın nüfus içinde de gençlerin ağırlıkta olduğu görülmektedir.

Tablo 6: Göçün Cinsiyete Göre Yaş Yapısı (1975-1990)

	Erkek			Kadın		
	1975-80	1980-85	1985-90	1975-80	1980-85	1985-90
0-4	8,9	9,8	11,7	9,3	10,0	13,8
9-0	7,3	8,1	9,6	6,9	7,3	10,1
10-14	13,4	12,5	13,6	14,8	15,1	11,9
15-19	20,6	26,0	24,1	12,4	12,6	10,6
20-24	18,6	19,5	14,0	15,0	15,7	16,1
25-29	11,8	11,9	10,7	8,1	10,1	11,9
30-34	2,9	3,0	4,6	5,9	5,4	6,5
35-39	1,6	1,5	3,0	4,0	4,1	4,2
40-44	3,0	1,7	2,4	3,4	3,1	2,8
45-49	2,5	1,5	1,7	5,3	4,1	3,1
50-65	4,8	2,4	2,9	8,2	7,2	5,3
65+	4,6	2,0	1,6	6,7	5,2	3,4

Kaynak: DİE, (1995), s. 50.

Tablo 6 incelendiğinde, göç eden erkeklerin özellikle 15-24 yaş civarında yoğunlaştığı, 15-19 yaş grubunun bu grup içinde ortalama %20-25 gibi bir ağırlığa sahip olduğu, 15-35 yaş grubunun ise tüm göçenlerin yarısından fazlasını oluşturduğu görülmektedir.

Gerçekten de 15 yaş altı ve 35 yaş üstündeki grupların durumuna bakıldığında, 15 yaş altının oranı nispeten fazla olsa da, bu yaş gruplarının ağırlığı düşük seviyededir.

Göç edenlere cinsiyet yapısı açısından bakıldığında, “bağlantılı göç” çoğunlukla kadınlara özgü bir göç nedeni olarak ortaya çıkmaktadır. Bu kavramla, ailenin herhangi bir nedenle -iş bulmak, tayin vb.- göç eden erkek üyelerini takip eden kadınların göç hareketi tanımlanmaktadır. Burada kadının bağımsız bir göç kararından çok, aile içindeki konumuna (eş, anne, kız çocuk) bağlı olarak yeni bir mekana taşınması söz konusudur (İlkkaracan, İlkkaracan, 2002). Göç edenlerin yapısı incelendiğinde 30-45 yaş grubunda kadınların göç oranların, erkeklerin göç oranlarından fazla olduğu görülmektedir. Bu göstergelerden erkeklerin yalnız göç ettiği, kadınların ise evlilik ya da ailenin birleşmesi gibi nedenlerle erkek nüfusa bağlı olarak onları takip eder şekilde göç ettiği anlaşılmaktadır.

2.2. Göç Edenlerin Öğrenim Durumu

Tablo 7: Öğrenim Durumu ve Cinsiyete Göre Sivas'ın Aldığı ve Verdiği Göç (1985-1990) (6 ve Daha Yukarı Yaştaki Nüfus)

			Okuma- yazma bilmeyen	Okuma- yazma bilen	İlkokul	Ortaokul	denge meslek	Lise	denge meslek	Yüksekoku I ve fakülte
Türkiye	Göç	T	11,78	14,44	56,14	12,33	0,06	14,03	6,04	11,37
		E	6,34	12,63	51,72	13,25	0,06	14,55	6,85	13,53
		K	18,60	17,04	62,84	10,93	0,05	13,23	4,82	8,11
Sivas	Aldığı göç	T	8,97	12,64	48,57	12,43	0,07	14,58	7,10	17,24
		E	4,45	10,63	44,75	12,69	0,08	14,74	8,10	19,61
		K	15,93	16,18	55,69	11,95	0,04	14,27	5,22	12,82
	Verdiği göç	T	13,38	16,80	67,23	11,47	0,04	10,30	3,81	7,13
		E	6,56	15,02	61,99	13,16	0,04	11,27	4,46	9,04
		K	21,04	19,17	74,54	9,11	0,05	8,95	2,89	4,46
	Net göç	T	15,33	18,77	76,74	10,98	0,03	8,12	2,13	1,97
		E	7,70	17,47	72,44	13,44	0,02	9,17	2,26	2,63
		K	22,80	20,29	81,96	7,99	0,05	6,85	1,97	1,17

Kaynak: DİE, (1997), s. 92-95.

Sivas'tan yaşanan göçün eğitim kompozisyonu Tablo 7'de görülmektedir. Tabloda görülen genel durum, göç edenlerin eğitim seviyelerinin düşük olduğudur. Bu göstergelere göre, göç edenlerin çoğunluğu ilkokul mezunudur.

Verilen göçler açısından tablo incelendiğinde, göç edenlerin %13,38'i okuma-yazma bilmemekte, %16,80'i ise okumu-yazma bilmektedir. Bir öğrenim kurumundan mezun olan toplam %83,19'luk göç eden nüfusun ise, %67,23'ü ilkokul, %11,47'si ortaokul, %10,30'u lise mezunudur. Bu oranlar Sivas'tan göç edenlerin eğitim düzeylerinin düşüklüğünü göstermektedir.

Sivas'ın aldığı göçler bakımından eğitim düzeylerine bakıldığında ise, yine ilkokul mezunlarının ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Fakat buna karşın genel olarak alınan göçlerin eğitim düzeyleri daha yüksektir. Okuma-yazma bilmeyenlerin oranı %8,97, okuma-yazma bilenlerin oranı %12,64'tür. Eğitim kurumundan mezun olma durumuna göre ise; %48,57'si ilkokul, %17,24'ü yüksekokul, %14,58'i lise, %12,43'ü ortaokul mezunudur.

Cinsiyet bakımından eğitim durumuna bakıldığında, alınan ve verilen göçler bakımından da, kadınların eğitim düzeyleri erkeklerden daha düşük seviyededir. Bu sonuç, Türkiye'de öteden beri var olan kadınlar ve erkekler arasındaki eğitimde fırsat eşitsizliğinden ve dengesizliğinden kaynaklanmaktadır.

3. GÖÇ EDENLERİN İSTİHDAM YAPISI

Ülkemizde göç eden nüfusun büyük çoğunluğu, göç ettikleri yerlerde mesleki mevkii bakımından ücretli grup içinde yer almaktadır. Ücretlilerin en yoğun olduğu iktisadi faaliyet dalları da hizmet ve imalat sektörüdür. Ücretlilerin yoğun olarak bulunduğu iller; İstanbul, Kocaeli ve Bursa gibi devamlı iç göç alan ve sanayinin geliştiği iller olarak karşımıza çıkmaktadır.

3.1. İktisadi Faaliyet Kollarına Göre Göç Edenler

Tablo 8'de Sivas'ın aldığı ve verdiği göçlerin iktisadi faaliyet kollarına göre dağılımı görülmektedir. Tablodaki verilere göre, iktisadi faaliyet kollarına göre alınan ve verilen göçlerde açık farklılıklar görülmektedir.

Verilen göçler açısından tabloya bakıldığında, göç edenlerin %28,97'si toplum hizmetlerinde, %21,70'i imalat sanayinde, %14,09'u ticaret, %13,24'ü inşaat sektöründe çalışmaktadır. Verilen göçler içinde tarım sektöründe çalışanlar %9,95 ile beşinci sırada yer almaktadır. Bu, Sivas'tan göç sonucunda insanların sektörel olarak farklı imkanları değerlendirdiğini göstermektedir.

Tablo 8: İktisadi Faaliyet Kollarına Göre Sivas'ın Aldığı ve Verdiği Göç (1985-1990) (12 ve Daha Yukarı Yaştaki Nüfus)

		Tarım	Madencilik	İmalat	Elektrik, su, gaz	İnşaat	Ticaret, turizm	Haberleşme, ulaştırma	Mali kurumlar, gayrimenkul	Toplum hizmetleri ve sosyal kişisel hizmetler	İyi tanımlanmamış faaliyetler		
Türkiye	Göç	T	17,25	0,78	16,63	0,46	11,81	10,82	4,27	4,13	32,40	1,46	
		E	10,72	0,97	17,59	0,53	14,68	12,59	4,98	3,92	32,42	1,60	
		K	43,03	0,06	12,81	0,18	0,47	3,81	1,48	4,96	32,32	0,90	
	Sivas	Aldığı göç	T	20,98	2,84	6,89	1,50	8,34	4,93	4,18	2,87	46,65	0,81
			E	13,89	3,56	7,82	1,82	10,38	5,81	5,00	3,01	47,84	0,88
			K	49,21	0,00	3,20	0,23	0,26	1,44	0,89	2,28	41,94	0,55
		Verdiği göç	T	9,95	0,79	21,70	0,41	13,24	14,09	5,46	3,50	28,97	1,87
			E	5,75	0,94	21,74	0,46	15,76	16,01	6,22	3,30	27,80	2,02
			K	30,81	0,07	21,51	0,18	0,72	4,54	1,70	4,52	34,77	1,17
Net göç		T	-2,30	0,63	-31,98	0,34	-16,64	-20,44	-6,35	-3,95	-16,70	-2,61	
		E	-0,47	0,76	-30,77	0,42	-19,26	-22,63	-7,01	-3,48	-14,81	-2,75	
		K	-13,10	-0,14	-39,13	-0,14	-1,17	-7,52	-2,47	-6,69	-27,87	-1,78	

Tabloya, alınan göçler açısından bakıldığında ise, göç edenlerin %46,65'i toplum hizmetlerinde çalışmakta, onu tarım sektörü ve inşaat sektörü takip etmektedir. Diğer sektörler belirgin bir ağırlığa sahip görünmemektedir.

Alınan ve verilen göçlerde kadınlar açısından ilk sırada toplum hizmetleri yer olmakta, onu tarım sektörü takip etmekte, kadınlar bu iki sektörde yoğunlaşmaktadır.

3.2. Mesleklere Göre Göç Edenler

Tablo 9 Sivas'ın aldığı ve verdiği göçlerin mesleklere göre dağılımını göstermektedir. Mesleklere göre genel karakteristiğin tarım dışı üretim faaliyetleri olduğu görülmektedir.

Verilen göçlere meslekler itibariyle bakıldığında, %41,44'ünü tarım dışı üretim faaliyetlerinde çalışanlar, %14,18'ini hizmet işlerinde çalışanlar, %11,63'ünü ilmi teknik elemanlar, %9,16'sını tarımcı, ormancılar, %8,47'sini ticaret ve satış personelinin oluşturduğu görülmektedir.

Alınan göçler bakımından göstergelere bakıldığında durum farklı bir hal almaktadır. Tarım dışı üretim faaliyetinde çalışanlar ilk sırada yer almakta; onu, ilmi teknik elemanlar; tarımcı, ormancı; hizmet işlerinde çalışanlar takip etmektedir.

Kadınlar açısından bakıldığında Sivas'ın aldığı göçlerin çoğunluğu tarımcı ve ormancılardan oluşurken, onu ilmi ve teknik elemanlar takip etmektedir. Verilen göçler içinde tarımcı ve ormancılar ilk sırada yer alırken, onu ilmi teknik elemanlar, tarım dışı üretim faaliyetinde çalışanlar, idari personel ve hizmet işlerinde çalışanlar izlemektedir.

Tablo 9: Mesleğe Göre Sivas'ın Aldığı ve Verdiği Göç (1985-1990) (12 ve Daha Yukarı Yaştaki Nüfus)

			İlmi tek. eleman, serbest meslek sahipleri	Mütehebbisler, direktörler ve üst kademe yöneticiler	İdari personel vb. çalışan	Ticaret ve satış personeli	Hizmet işlerinde çalışanlar	Tarımcı, ormancı, balıkçı ve avcılar	Tarım dışı üretim faaliyeti, ulaştırma makine kullanma	Bilinmeyen	İşsiz olup iş arayan	
			T	E	K	T	E	K	T	E	K	T
Türkiye	Göç	T	14,86	1,66	6,33	6,67	11,32	15,94	36,47	0,03	6,71	
		E	12,31	1,94	5,43	7,75	13,11	9,81	42,71	0,03	6,91	
		K	25,07	0,51	9,94	2,38	4,18	40,43	11,58	0,02	5,91	
	Sivas	Aldığı göç	T	23,31	1,39	5,85	3,09	10,61	19,70	30,55	0,02	5,49
			E	20,68	1,67	5,63	3,61	12,52	12,98	37,49	0,02	5,40
			K	33,70	0,30	6,70	1,03	3,01	46,30	3,09	0,00	5,86
		Verdiği göç	T	11,63	1,07	5,64	8,47	14,18	9,16	41,44	0,04	8,36
			E	9,55	1,24	4,76	9,58	15,34	5,32	45,79	0,04	8,37
			K	21,94	0,25	10,02	2,98	8,43	28,24	19,82	0,01	8,31
Net göç		T	-3,94	-0,86	-5,51	-12,01	-16,54	-2,22	-48,62	-0,05	-10,25	
		E	-2,70	-0,97	-4,23	-13,25	-17,07	-0,61	-50,91	-0,06	-10,20	
		K	-11,17	-0,20	-13,06	-4,77	-13,38	-11,72	-35,13	-0,02	-10,55	

Kaynak: DİE, (1997), s.104-107.

3.3. Mesleki Mevkiine Göre Göç Edenler

Tablo 10: Mesleki Mevkiine Göre Alınan ve Verilen Göç (1985-1990) (12 ve Daha Yukarı Yaştaki Nüfus)

			Ücretli	İşveren	Kendi hesabına Çalışan	Ücretsiz aile İşçisi	Bilinmeyen
Türkiye	Göç	T	76,18	1,49	12,01	10,30	0,02
		E	80,19	1,74	13,39	4,66	0,02
		K	60,36	0,46	6,57	32,60	0,00
Sivas	Aldığı göç	T	74,85	0,58	11,10	13,46	0,01
		E	81,32	0,67	12,05	5,94	0,00
		K	49,09	0,23	7,29	43,38	0,06
	Verdiği göç	T	80,49	1,24	10,86	7,39	0,03
		E	83,19	1,44	11,85	3,49	0,03
		K	67,12	0,21	5,92	26,74	0,00
	Net göç	T	-84,41	-1,69	-10,69	-3,17	-0,04
		E	-84,39	-1,94	-11,72	-1,90	-0,05
		K	-84,49	-0,19	-4,61	-10,71	0,06

Kaynak: DİE, (1997), s.128-131.

Göç edenlerin mesleki mevkilere göre göç yapıları incelendiğinde, göç edenlerin büyük oranlarda ücretli çalışan oldukları görülecektir.

Verilen göçler bakımından, göç edenlerin %80,49'u ücretli iken, %10,86'sı kendi hesabına çalışan, %7,39'u ücretsiz aile işçisi, %1,44'u ise işveren konumundadır.

Alınan göçler açısından ise %74,85'i ücretli, %13,46'sı ücretsiz aile işçisi, %11,10'u kendi hesabına çalışan, %0,58'i işveren konumundadır.

Kadınlar ve erkeklerin mesleki mevkilerine göre alınan ve verilen göçlerdeki durumlarına bakıldığında ise, kadınların %67,12'si ücretli çalışanlar, %26,74'ü ücretsiz aile işçisi statüsündedir. Alınan göçlerde ise kadınların %49,09'u ücretli, %43,38'i ücretsiz aile işçisi statüsündedir.

Erkekler açısından alınan ve verilen göçlerin beşte dördü ücretli çalışan statüsünde iken, onu kendi hesabına çalışanlar izlemektedir. Erkekler arasında ücretsiz aile işçisi oranı çok düşüktür.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Sivas'tan göçün ve göç edenlerin sosyo-ekonomik özelliklerinin incelendiği bu çalışmada Sivas'ın göç yönüne ve göç edenlerin nicelik ve niteliklerine değinilmiştir.

Sivas ili cumhuriyetten günümüze nüfus yoğunluğu her zaman düşük olan bir ilimiz olmuş, 1950'lerden itibaren göçlerle birlikte bu düşük nüfus yoğunluğuna paralel olarak tüketici durumundaki bağımlı nüfusun artmasıyla il daha sorunlu hale gelmiştir.

İl incelenen dönemde 45 ile göç verirken 17 ilden göç almıştır. İlin göç verdiği iller Türkiye'nin genel olarak göç alan illerini kapsarken, göç aldığı iller daha çok yakın çevresindeki illerden oluşmaktadır.

İncelenen dönemde Sivas'tan göç içinde %66'yı geçen oranıyla kentten kente göç en başta yer alırken, iç göçlerin başlangıç yıllarında daha büyük oranlar da yaşanan köyden kente göçler %21'ler civarında bir oranla yer almaktadır. Bu ilin artık kentli nüfusunu da kaybetmeye başladığını göstermesi açısından önemli bir göstergedir.

Sivas'tan göçler içinde ve göç sürecinde İstanbul'a özel bir yer vermek gerekecektir. Gerçektende görsel basına zaman zaman yansıyan, İstanbul'daki Sivas doğumluların oranı, İstanbul nüfusu içinde önemli bir yer tutmaktadır. İstanbul nüfusu içinde Sivas doğumlu olanları oranı 1950'lerden başlayarak artmış ve 1975 yılında ilk sıraya yerleşerek, günümüze kadar bu yerini korumuştur.

Başlangıçta göçler genç erkek ağırlıklı iken, özellikle 1970-75 ve 1985-90 döneminde kadın göçü öne çıkmıştır. Bu dönemler artık göç edenlerin kırın iticiliğinden çok, kentin çekiciliğine kapıldığını eşleri ve çocuklarını da yanlarına alarak kente yerleşmeye başladığının göstergesidir. Gerçektende 1970'lerden başlayarak erkek egemen göçler dengeli bir yapı almaya başlamıştır.

İncelenen dönemde Sivas ilinin aldığı ve verdiği göçe katılanların eğitim durumları incelendiğinde ise, aldığı göç içinde ilkokul mezunu olanların oran %48'ler civarındayken, verdiği göçün içinde ise bu oran %67'dir. Yine aldığı göç içinde lise ve daha üst düzey okul mezunlarının oranı %39 civarındayken verdiği göç içinde bu oran %22'dir. Göçün Sivas açısından belki de tek olumlu getirisi azda olsa eğitilmiş insanların nüfusuna katılmasıdır.

Sivas'tan göç edenlerin iktisadi faaliyet kolları içindeki oranlarına bakıldığında ise, verdiği göçlerin ağırlığı toplum hizmetleri ve kişisel sosyal hizmetler, imalat, ticaret, turizm ve inşaat olarak sıralanırken; aldığı göçler daha çok toplum hizmetleri ve kişisel sosyal hizmetler, tarım, inşaat ve imalat olarak sıralanmaktadır. Bu sıralama Sivas'tan göçen nüfusunun gittikçe hizmetler ve sanayi sektörüne kaydığını gösterirken, il ekonomisini tarımsal karakterli olması, aldığı göçün tarımsal nitelikli olmasına neden olmaktadır.

Meslekler açısından göç olgusuna bakıldığında ise, Sivas tarım dışı üretim faaliyetleri, ulaştırma ve makine kullanma ve ilmi teknik eleman, serbest meslek erbabı gelirken; verdiği göç içinde tarım dışı üretim faaliyeti, ulaştırma ve makine kullananlar %41'lik oranla başı çekmekte onu hizmet işlerinde çalışanlar takip etmektedir.

Bütün göstergeler Sivas ilinin göç veren bir il olduğunu göstermesi yanında, göçle birlikte ilin ekonomik olarak da bir kayıp içinde olduğunu göstermektedir. Bu süreci durdurmanın ya da yavaşlatmanın yolu Sivas ilinde yetişmiş elemanlarının istihdam edileceği yeterli iş alanları kurmaktan geçmektedir.

KAYNAKÇA

- Aykaç, Mustafa, (1991), "Kadın İşgücü ve İstihdamı", *Sosyo-Ekonomik Yönleriyle Aile Sempozyumu*, İstanbul: Marmara Üniversitesi Ortadoğu ve İslam Ülkeleri Ekonomik Araştırma Merkezi Yayını No:6.
- Başel, Halis, (2003), *Sosyal Politika Açısından İç Göçler: Sivas'tan İstanbul'a Göç Örneği*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- DİE, (1985), *1980 GNS Daimi İkametgaha Göre İç Göçler*, DİE Yayını No:1124, Ankara.
- DİE, (1989), *1985 GNS Daimi İkametgaha Göre İç Göçler*, DİE Yayını No:1381, Ankara.
- DİE, (1990), *1990 GNS, Daimi İkametgaha Göre İç Göçler*, (Yayınlanmamış veriler).
- DİE, (1995), *Türkiye Nüfusu, 1923-1994 Demografi Yapısı ve Gelişimi, 21.Yüzyıl Ortasına Kadar Projeksiyonlar*, DİE Yayını No:1839, Ankara.
- DİE, (1997), *1990 GNS, Daimi İkametgaha Göre İç Göçün Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri*, DİE Yayını No:2069, Ankara.
- DİE, (2002), *2000 GNS Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri: İstanbul*, DİE Yayını Ankara.
- İlkkaracan, Pınar- İpek İlkkaracan, (2002), "1990'lar Türkiye'sinde Kadın ve Göç", (Çevrimiçi), <http://www.wwhr.org/yayin/makale1/m1.php>, 22.03.2002.
- Murat, Sedat vd., (1997), *Nüfus ve Demografi 1: 1927-1990*, İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı Yayını No:56, İstanbul.
- Sanay, Eyüp, (1990), "Doğu Anadolu'nun Sosyo-Kültürel Yapısı", 2.bs., *Doğu Anadolu'nun Kalkınması ve Sivas'ın Konumu*, Sempozyum Bildirileri 3-4 Kasım 1990, Sivas Belediyesi Yayını.